

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport
Uitbreiden en wijzigen van legkippenbedrijf
Van Diermen te Barneveld

24 januari 2003

1313-19

ISBN 90-421-1112-7
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	1
2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES	1
3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....	2
3.1 Probleemstelling.....	2
3.2 Doel.....	3
3.3 Besluitvorming.....	3
4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....	4
4.1 Algemeen.....	4
4.2 Alternatieven.....	4
5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN.....	5
5.1 Bodem en Water	6
5.2 Lucht	6
5.3 Levende natuur.....	6
5.4 Verkeer.....	7
5.5 Geluid.....	7
6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....	7
7. LEEMTEN IN INFORMATIE	8
8. EVALUATIEPROGRAMMA	8
9. VORM EN PRESENTATIE	8
10. SAMENVATTING VAN HET MER	9

1. INLEIDING

De heer Van Diermen te Barneveld heeft het voornemen om zijn bestaande legkippenbedrijf en vleesvarkenshouderij uit te breiden en te wijzigen in een bedrijf met alleen legkippen. Door deze uitbreiding en wijziging zal het aantal legkippen toenemen met 40.043 en zal uitkomen op 132.043 legkippen in totaal.

Bij brief van 20 november 2002 is de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) door de gemeente Barneveld in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)¹. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Barneveldse krant van 21 november 2002².

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.³. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

Bij het bevoegd gezag zijn geen inspraakreacties binnengekomen.

2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES

In het MER moet aan de volgende punten in het bijzonder aandacht worden besteed:

Alternatieve stalsystemen

In het MER dienen de volgende stalsystemen met elkaar vergeleken te worden:

- 1) het stalsysteem zoals opgenomen in de startnotitie;
- 2) een stalsysteem dat aangemerkt kan worden als een meest milieuvriendelijk stalsysteem.

Ammoniak

Per uitgewerkt alternatief dient aangegeven te worden wat de totale ammoniakuitstoot zal zijn en dit dient afgezet te worden tegen de huidige vergunde situatie. Duidelijk moet worden met welke maatregelen de ammoniakuitstoot beperkt wordt en hoe effectief die maatregelen zijn.

Geur

Per alternatief moet een adequaat beeld gegeven worden van de geursituatie. Tevens dient per alternatief beschreven te worden of en hoe de geurprestatie

---

¹ Zie bijlage 1.

² Zie bijlage 2.

³ De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

verbeterd kan worden. Ook hierbij dienen de geurprestaties afgezet te worden tegen de huidige vergunde situatie.

Ecologische Verbindingszone: Esvelderbeek

Op korte afstand van de voorgenomen activiteit ligt de Ecologische Verbindingszone (EVZ) rondom de Esvelderbeek. Allereerst dient in het MER duidelijk gemaakt te worden of in het kader van de Reconstructie er gevolgen voor dit bedrijf zijn te verwachten. Daarnaast zal duidelijk beschreven dienen te worden wat de gevolgen voor de EVZ kunnen zijn vanwege deze voorgenomen activiteit.

Samenvatting

Het MER dient te worden voorzien van een samenvatting die naast een publieksfunctie vooral valt te gebruiken voor de bestuurlijke besluitvorming. Hierin moeten de belangrijkste milieugevolgen per alternatief worden weergegeven, alsmede de maatregelen om die milieugevolgen te minimaliseren en de effectiviteit van de maatregelen. De twee gevraagde alternatieven zullen in de samenvatting weergegeven moeten worden. De verschillen tussen de twee alternatieven moeten daarbij duidelijk naar voren worden gebracht.

3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

3.1 Probleemstelling

In de probleemstelling moet worden beschreven voor welke (bestaande en/of toekomstige) knelpunten het voornemen een oplossing moet bieden. De startnotitie meldt de volgende aanleiding voor het voornemen: *"Gezien de afnemende marges in de legkippenhouderij, in combinatie met aanstaande wet- en regelgeving is aanpassing van het bedrijf noodzakelijk"* In aanvulling op deze aanleiding meldt de startnotitie tevens: *"Enerzijds beogen de plannen een uitbreiding van het aantal kippen ten opzichte van de beschikking Hinderwet van 1985, anderzijds wordt na het uitvoeren van de plannen voldaan aan de inhoud van het Legkippenbesluit, inhoudend dat de dieren over meer oppervlakte dienen te beschikken. Verder wordt de tak vleesvarkens afgestoten."*

De algemene probleemstelling dient in het MER uitgewerkt te worden in concrete problemen. Op basis van de startnotitie en naar aanleiding van het locatiebezoek geeft de Commissie de volgende suggesties mee:

- bedrijfseconomische redenen gericht op de continuïteit van het bedrijf;
- er wordt op dit moment niet voldaan aan alle (toekomstige) wettelijke vereisten;
- voor wat betreft de ammoniakemissie dient geanticipeerd te worden op toekomstige wetgeving.

3.2 Doel

De startnotitie geeft aan dat de doelstelling is om het bedrijf te exploiteren passend binnen de wettelijke en maatschappelijke kaders, daarbij het juiste evenwicht zoekend met de bedrijfscontinuïteit.

In het MER zal deze doelstelling uitgewerkt moeten worden naar concrete toetsingscriteria waaraan het voornemen moet gaan voldoen. Tenminste zal moeten worden voldaan aan vigerende wet- en regelgeving.

3.3 Besluitvorming

Kort moet worden aangegeven welke randvoorwaarden en uitgangspunten (ruimtelijke beperkingen, grenswaarden emissies e.d.) gelden bij dit voornemen. Hierbij dient te worden verwezen naar de beleidsnota's, (ontwerp-) plannen en wetten, waarin deze zijn of worden vastgelegd. De startnotitie geeft hiervoor in hoofdstuk 1 reeds een voorzet.

In aanvulling daarop dient in het MER ingegaan te worden op reeds vigerend beleid op het gebied van soortenbescherming op grond van de nieuwe Flora- en Faunawet alsmede de gebiedsbescherming op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn.

In het MER dient ook aangegeven te worden of er in (de omgeving van) het studiegebied gebieden liggen, die op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben of krijgen, zoals de kern- en ontwikkelingsgebieden van de Ecologische hoofdstructuur (EHS) en/of ecologische verbindingzones op grond van het Structuurschema Groene Ruimte⁴, Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden. Er dient te worden nagegaan of het voornemen effecten heeft op dergelijke gebieden door zogenaamde externe werking.

Daarnaast dient ingegaan te worden op mogelijke consequenties vanwege in voorbereiding zijnde of zeer recent gerealiseerde wet- en regelgeving, waaronder:

- de Reconstructiewet en het in voorbereiding zijnde Reconstructieplan Gelderse Vallei/Utrecht Oost;
- de AMvB Huisvesting⁵;
- de wet Stankemissie Veehouderijen in landbouwonwikkelings- en verwevingsgebieden;
- het Legkippenbesluit.

Tevens moet beschreven worden welke maatstaven voor de afweging van alternatieven (bijvoorbeeld grens- en streefwaarden) aan het milieubeleid worden ontleend zoals voor geur en ammoniak, te weten de Wet ammoniak en veehouderij en de normen zoals vermeld in de Regeling ammoniak en veehouderij, alsmede de Richtlijn Veehouderij en Stankhinder 1996 inclusief de jurisprudentie.

---

⁴ PKB deel 4, blz. 64.

⁵ Deze Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) regelt de maximale emissiewaarde per dierplaats.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor het verlenen van een milieuvergunning door de gemeente Barneveld. Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."

4.1 Algemeen

De voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu. De keuze van de alternatieven moet worden gemotiveerd. In het MER zijn vooral de milieueargumenten voor deze keuze van belang. Voor onderlinge vergelijking moeten de milieueffecten van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven. Beschrijving van het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) is verplicht.

4.2 Alternatieven

De Commissie adviseert om in het MER verschillende alternatieven uit te werken en met elkaar te vergelijken, namelijk:

- 1) de voorgenomen activiteit zoals beschreven in de startnotitie;
- 2) het meest milieuvriendelijk alternatief (MMA).

Op het dierenwelzijnsaspect dient te worden ingegaan, met name in hoeverre de nu gekozen bedrijfsopzet zal moeten veranderen, omdat de stalsystemen na 2012 niet meer zijn toegestaan. Aangegeven dient te worden welke noodzakelijke aanpassingen dienen plaats te vinden om te voldoen aan de dan geldende wettelijke eisen ten aanzien van dierenwelzijn en wat – globaal – de milieugevolgen zullen zijn van de dan toegestane stallen. Die situatie in 2012 dient afgezet te worden tegen de huidige situatie, maar ook tegen de twee alternatieven (voorkeursalternatief en het meest milieuvriendelijke alternatief).

In een MER dient altijd een meest milieuvriendelijk alternatief te worden beschreven. Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden/technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Bij de ontwikkeling van het MMA adviseert de Commissie aandacht te besteden aan de mogelijkheden voor:

- maximale reductie van de ammoniakuitstoot;
- maximale reductie van de geurhinder;
- energiebeheer, waaronder gebruikmaking van duurzame energie;
- optimaal dierenwelzijn;
- aanvullende mitigerende maatregelen, zoals verhogen of verleggen van emissiepunten, centrale afzuiging en luchtbehandeling;
- mestbe- en/of verwerking (gericht op de bewerking en afzet van kippenmest).

5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN MILIEUGEVOLGEN

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied, inclusief de autonome ontwikkeling hiervan, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Hierbij dient te worden uitgegaan van de huidige vergunning en de daarbij behorende bedrijfsactiviteiten.

Daarbij wordt onder de autonome ontwikkeling verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Hierbij kan worden gedacht aan uitbreiding van andere varkens- en kippenhouderijen in de nabije omgeving. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect (lucht, bodem, water, enzovoort) kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten zoals EVZ's, de EHS en Vogel- of Habitatrichtlijngebieden.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bij de beschrijving van de gevolgen voor het milieu moet, waar nodig, de ernst worden bepaald in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigeerbaarheid en compenseerbaarheid;
- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed;

- expliciet dient te worden ingegaan op cumulatie van: ammoniakuitstoot, geureffecten en van grondwatergebruik;
- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controleerbaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal;
- vooral aandacht moet besteed worden aan die effecten die per alternatief verschillen of die welke de gestelde normen (bijna) overschrijden;
- minder gangbare voorspellingsmethoden moeten worden gemotiveerd.

5.1 Bodem en Water

Besteed aandacht aan:

- eventuele lozingen van afvalwater en de gevolgen daarvan voor de kwaliteit van het oppervlaktewater;
- eventuele grondwateronttrekking (kwantitatief) en de gevolgen hiervan op het watersysteem;
- mogelijke gevolgen voor de bodem (verzuring, eutrofiëring).

5.2 Lucht

Beschrijf:

- de huidige en te verwachten geurhinder op leefniveau; daarbij gaat het zowel om de geuremissie uit stallen en opslag als om de geur ten gevolge van het op het land brengen van mest;
- de geurgevoelige objecten en gebieden en het verwachte aantal gehinderden;
- de reeds aanwezige achtergrondconcentraties van ammoniak;
- de toekomstige uitstoot van ammoniak;
- de piekmomenten en -niveaus van geurhinder die per etmaal zullen optreden.

Het huidige toetsingskader is gebaseerd op verhoudingsgetallen tussen de verschillende diercategorieën, waarbij de geurhinder wordt uitgedrukt in mestvarkenseenheden (m.v.e.'s). Gelet op lopend onderzoek blijkt dat de verhoudingsgetallen tussen diercategorieën, indien uitgedrukt in gemeten geuremissies, anders liggen dan tot nu toe werd aangenomen. Geadviseerd wordt om bij de beoordeling van de geurbelasting waar mogelijk rekening te houden met deze nieuwe inzichten. Geurhinder kan met name optreden door tijdelijke piekbelastingen. Het optreden van pieken in de geuremissies is mede afhankelijk van de bedrijfsinrichting en de bedrijfsvoering. Geadviseerd wordt om bij de beoordeling van de alternatieven aandacht te besteden aan de mogelijkheid van het optreden van piekbelastingen.

5.3 Levende natuur

Beschrijf de gevolgen van de voorgenomen activiteit en de alternatieven op het in stand houden van soorten die bescherming genieten op basis van de Flora- en Faunawet en op bijzondere beschermde gebieden in de nabije omgeving en dan met name de Ecologische Verbindingszone rondom de Esvelderbeek.

Welke gevolgen kunnen voortvloeien uit de voorgenomen activiteit of de alternatieven die van invloed kunnen zijn op deze EVZ en hoe ernstig worden deze gevolgen beoordeeld?

5.4 Verkeer

Beschrijf op welke wegen er sprake zal zijn van een verandering van de verkeersintensiteit (een vergelijking tussen de oude en de nieuwe situatie) en welke gevolgen dit heeft voor aan deze wegen gelegen woningen voor wat betreft geluid, trillingen en verkeersveiligheid.

5.5 Geluid

Beschrijf in globale zin de huidige en toekomstige geluidsuitstraling van de inrichting voor zowel de dagperiode, de avondperiode als de nachtperiode. Beschrijf deze voor zowel een representatieve bedrijfssituatie als voor incidentele bedrijfssituaties, zoals storingen. Geef aan hoe vaak deze laatste zich voor zal kunnen doen. Beschrijf in welke mate de geluidemissies verstoring kunnen veroorzaken, vooral waar de emissies boven de achtergrondniveaus (kunnen) uitkomen.

6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet bij voorkeur op grond van kwantitatieve informatie plaatsvinden.

Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Hoewel dit geen verplicht deel van het MER uitmaakt, beveelt de Commissie aan een indicatie te geven van de kosten van de verschillende alternatieven.

7. LEEMTEN IN INFORMATIE

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

Het MER moet aangeven over welke milieuaspecten geen informatie kan worden opgenomen vanwege gebrek aan gegevens. Deze inventarisatie moet worden toegespitst op die milieuaspecten, die (vermoedelijk) in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen. Op die manier kan worden beoordeeld, wat de consequenties moeten zijn van het gebrek aan milieuinformatie.

Beschreven moet worden:

- welke onzekerheden zijn blijven bestaan en wat hiervan de reden is;
- in hoeverre op korte termijn zou kunnen worden voorzien in de leemten in informatie;
- de consequenties die leemten en onzekerheden hebben voor het besluit.

8. EVALUATIEPROGRAMMA

Artikel 7.39 van de Wm:

"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."

De gemeente Barneveld moet bij het besluit over de vergunningaanvraag aangeven of en zo nodig op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken om indien noodzakelijk aanvullende mitigerende maatregelen te treffen.

9. VORM EN PRESENTATIE

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen (en dus geen grijze, onleesbare kopieën van kaarten).

10. SAMENVATTING VAN HET MER

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en de argumenten voor de selectie van het MMA en het voorkeursalternatief;
- belangrijke leemten in kennis.